

Zajlik a városok világszintű harca - Mire képes Budapest?

2013.05.17 19:00

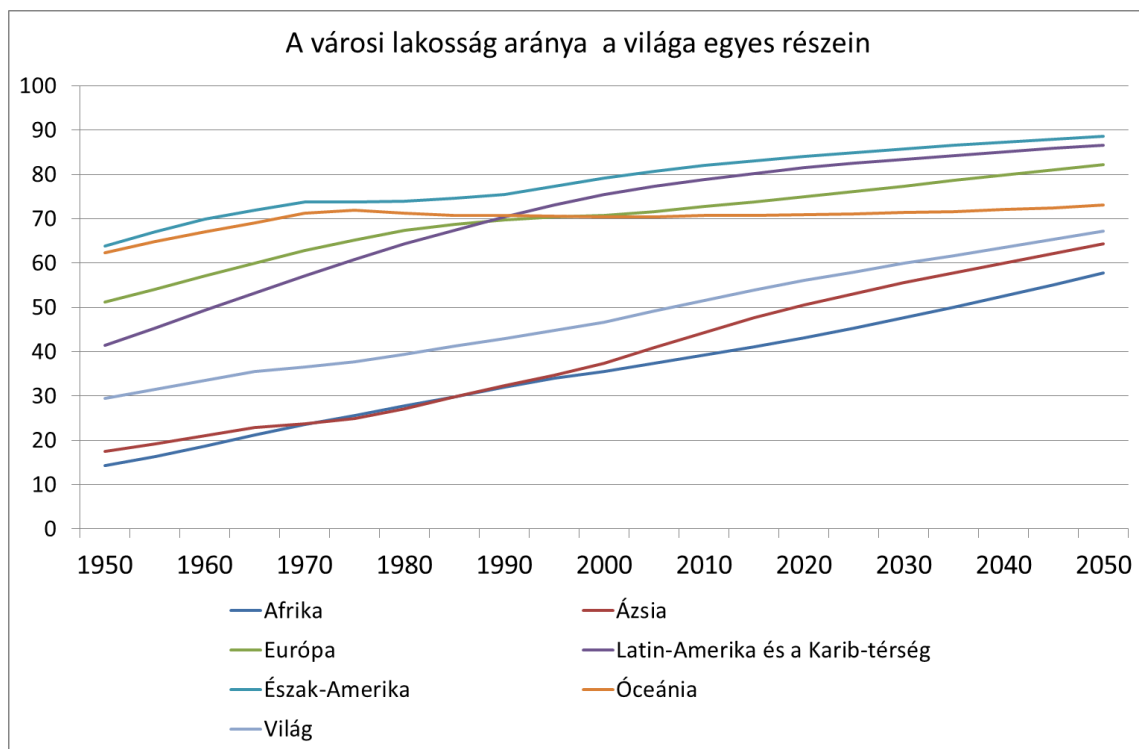
Márk Lili - Soóki Tóth Gábor

A világ szinte minden területe tele van különböző listákkal, rangsorokkal. Nem kivétel ezek közül a városokat összegyűjtő és a létező legkülönbözőbb szempontok szerint rangsoroló tanulmányok sem. Márk Lili, a Közép-európai Egyetem közgazdasági hallgatója, és az ELTINGA elemzője, valamint Soóki-Tóth Gábor a CBS Property ingatlanhasznosítási igazgatója és az RICS tagja, közös értekezésükben arra a kérdésre keresték a választ, hogy hogy áll Budapest ezekben az összevetésekben.

Az alábbiakban a szerzőpáros tanulmányának kivonatát olvashatják.

A XXI. század a városok évszázada

Az emberiség nagyobb része városlakó, egyesek szerint ez az arány 2030-ra eléri a 60%-ot, 2050-re pedig a 70%-ot. A világ ma legdinamikusabban növekvő nagyvárosainak jelentős része az 1950-es években még jelentéktelen település vagy kisváros volt. Európa és Észak-Amerika metropoliszai mellett a világ legfontosabb urbanizációs központjai ma Kelet-Ázsiában, Latin-Amerikában és Afrikában találhatók. Shenzen 1950-ben háromezres lélekszámú község, Jakarta pedig 1,4 milliós nagyváros volt, London pedig 8,5 milliós metropolisz. Mára nagyjából 9 milliósra duzzadtak és az ENSZ előrejelzése szerint néhány évtized múlva 10 milliót meghaladó lakosságszámú központok lesznek. Egyedül London népessége "zsugorodik" majd vissza a 75 évvel ezelőtti szintre. A városoknak gazdasági szempontból nagyon fontos a szerepe. Az Economist Intelligence Unit versenyképességi rangsorában szereplő 120 város 2008-ban a világ GDP-jének 29%-át termelte, ami nagyobb arányt jelent, mint Kína, az Európai Unió vagy az USA egészének hozzájárulása az összes GDP-hez.

Forrás: UN Population Division (2011). World Urbanization Prospects: the 2009 Revision Population Database (esa.un.org/unpd/wup/index.htm)

Míg Európa városainak növekedési üteme a XX. század középső évtizedeiben csúcsosodott, Latin-Amerika és India nagyvárosai 1950-1990 között növekedtek látványosan, a növekedés fókuszja a '90-es évektől Kelet Ázsiába helyeződött. A városi lakosság növekedése mögött egyrészt a városba vándorlás, másrészt viszont a fejlődő világban is egyre javuló életkilátások, a népesség egészségi állapotának általános javulása áll.

Mi a siker?

Ebből is nyilvánvaló, hogy a városok sikerén múlik régiók, országok sikere is. Kérdés, hogyan definiáljuk a sikert, amikor a környezet és a gazdaság válságának kihívásaival szembesülnek korunk városvezetői szerte a világban. A városvezetésnek miközben a nemzeti és nemzetek feletti struktúrákban szükséges megalapozni a város szerepét meg kell nyernie (bizonyos szempontból vissza kell szereznie a politikából egyre inkább kiábránduló) választópolgárok bizalmát is. Kihívás a helyi gazdaság megerősítése, a fent jelzett válságok nyomán lassan körvonalazódó új gazdasági paradigmák mentén. Ilyen toposz a fenntarthatóság, az ezt is elősegítő innováció, a vállalkozásfejlesztés, az új piacok megtalálása, az egyes térségek, városrégiók versenyelőnyeinek új szempontok szerinti azonosítása és mindezek kommunikációja. Ugyanakkor fokozott kihívásként jelentkezik a városfejlesztés és működtetés finanszírozása, a befektetés-élénkítés, amely új típusú finanszírozási formákat és együttműködést igényel a pénzügyi szektorral és az ingatlanfejlesztőkkel, befektetőkkel. A fenti kihívásokra adott stratégiai válaszok eredményességéhez elsősorban menedzsment eszközökre, többek között megfelelő teljesítménymérésre van szükség.

[Budapest 2030-ig kitekintő hosszú távú fejlesztési koncepciójának kimunkálása](#) közben vetődött fel a kérdés, milyen módon lehet mérni a több évtizedre kitűzendő célok irányába történő elmozdulást, illetve ez milyen segítséget ad a városnak, amikor nemzetközi kontextusban más városok teljesítményéhez méri önmagát. A városok középtávú sikerességének "receptje" tekintetében széleskörű szakmai konszenzus van: az életminőség, a mobilitás, a növekedési (területi) tartalék, az iparszerkezet, a városban megtalálható humán erőforrás (tudás és készségek), az üzleti környezet kiszámíthatósága, a pénzügyi központi szerep, a városimázs azok az egymással is kölcsönhatásban lévő tényezők, amelyek megléte, minősége meghatározó rangot ad egy városnak. Ezek között az életminőség tekinthető egyfajta közös nevezőnek, mivel a választópolgárok, a városlakók, a vállalkozások, a befektetők és a városba érkező látogatók (utazók, turisták) számára egyaránt fontos tényező a város jóléte (prosperitása). Ez egyrészt kifejezi a városban elérhető infrastruktúra és szolgáltatások minőségét ugyanakkor - különösen a megítélés szempontjából - nagymértékben függ az életminőséget megítélő, érzékelő személy vagy szervezet értékrendjétől (életmódjától). Bizonyos értelemben az életmódbeli "paradigmaváltás" már önmagában is az érzékelt életminőség javulásához vezethet, de ez bármennyire is helytálló megállapítás természetesen nem jelenti az objektív tényezők javításáról való lemondást.

A tanulmányok tükrében

Greg Clark és Tim Moonen a "The Business of Cities" című tanulmányban rámutatnak, hogy a fenti konszenzus mentén kialakult nemzetközi, elsősorban a térségekre (nemzetállamokra) fókuszáló statisztikai adatok (EU, Világbank, OECD, stb.) kevésbé alkalmasak arra, hogy bemutassák milyen tényezők állnak a sikeres városok teljesítménye mögött. A tanulmányában rengeteg városrangsort vesznek számba. Léteznek teljesen átfogó összesített versenyképességet mutató rangsorok és sokféle, az egyén boldogulásánál fontos szempontokat figyelembe vevő "élhetőség" - rangsor is készül. Az egyes listák sorrendjének sokszínűsége jól mutatja, hogy általában egy város nem lehet egyszerre minden szempontból kiemelkedő. Kivétel talán New York, London, Párizs vagy Tokió, melyek az idézett tanulmány szerint számos szempont alapján kiemelkednek a többi város sorából (így alkotva a világvárosok "big four"-ját).

3. ábra. Városrangsorok összehasonlítása

Mercer Quality of Living 2010		Mercer Quality of Living 2012		Mercer Eco-City 2010		EIU 2010		EIU 2011		EIU 2012		EIU Competitiveness 2012	
1	Bécs	1	Bécs	1	Calgary	1	Vancouver	1	Melbourne	1	Melbourne	1	New York
2	Zürich	2	Zürich	2	Honolulu	2	Bécs	2	Bécs	2	Bécs	2	Londor
3	Genf	3	Auckland	3	Ottawa,	3	Melbourne	3	Vancouver	3	Vancouver	3	Singapu
4	Vancouver	4	München	3	Helsinki	4	Toronto	4	Toronto	4	Toronto	4	Paris, Ho
5	Auckland	5	Vancouver	5	Wellington	5	Calgary	5	Calgary	5	Calgary	5	Kong
6	Düsseldorf	6	Düsseldorf	6	Minneapolis	6	Helsinki	6	Sydney	6	Adelaide	6	Tokió
7	Frankfurt,	7	Frankfurt	7	Adelaide	7	Sydney	7	Helsinki	7	Sydney	7	Zürich
8	München	8	Genf	8	Koppenhága	8	Perth	8	Perth	8	Helsinki	8	Washingt
9	Bern	9	Koppenhága	9	Kóbe, Oslo,	9	Adelaide	9	Adelaide	9	Perth	9	Chicag
10	Sydney	10	Bern, Sydney	9	Stockholm	10	Auckland	10	Auckland	10	Auckland	10	Boston
70	Prága	69	Prága	68	Prága	54	London ¹³					46	Prága
73	Budapest	74	Budapest	75	Budapest	55	Budapest	50	Budapest			55	Budape
						56	New York	60	Prága				
						60	Prága						

Klikk a képre!

Az egyik legátfogóbb városrangsort az „Economist Intelligence Unit” (EIU) készíti el évről évre. Az összehasonlításban 140 város szerepel és ezek „élhetőségét” New Yorkhoz viszonyítva határozzák meg. Kiemelendő ez a rangsor, hiszen a Mercer által felállított „életminőség” lista mellett ez a másik, ami az egész világra kiterjed, de nem csak a top 30 vagy top 60 városokra szűkíti az elemzést, ahogy azt a legtöbb globális rangsor teszi. Így Budapest is szerepel a listán, ami segíthet elhelyezni a magyar fővárost világviszonylatban. A lista élén 2007 és 2010 között, azaz 5 évig Vancouver állt, azonban 2011 óta Melbourne-é az első hely. Bécs stabilan a második helyezett. Budapest 2009-2010-ben a térség legélhetőbb városának számított a 2009-ben 55., majd 2010-ben 54. hellyel. 2011-re a magyar főváros további négy hellyel ugrott előre. A HVG beszámolója szerint Budapest a listán éppen New York előtt és London után szerepel.

Az EIU az "élhetőség" listán kívül számos speciálisabb listát is közzé tesz. Versenyképesség indexükben azt próbálják felmérni, hogy az egyes városok mennyire képesek beruházásokat, emberi erőforrást és a turistákat vonzani. A szempontok között egyebek mellett szerepelnek gazdasági, emberi erőforrásra vonatkozó, intézményi rendszert leíró és kulturális mutatók is. Az EIU 2012-es tanulmányból az a talán meglepő tény derül ki, hogy egy város versenyképessége független a méretétől (EIU Competitiveness Index). A listán első helyen szerepel New York több, mint 8 millió lakosával, de a top 10-ben szerepel Zürich is, melynek népessége csak 385 ezer fő. A versenyképesség erős korrelációt mutat az infrastruktúra (úthálózat, közösségi közlekedés, telekommunikáció) fejlettségével és az emberi erőforrásokkal, ami arra utal, hogy ezek kellő mértéke elengedhetetlen egy város versenyképességéhez. Az összesített listán Budapest 120 város között az 55. helyen szerepel és ezen a listán már nem igaz, hogy a térség valamint a visegrádi országok nagyvárosai közül Budapest szerepel a legjobb helyen. Összehasonlításként: Bécs a 25., Prága a 46., Varsó az 53. helyezett. Az európai városok közül a 23. helyen szerepelt a magyar főváros. Kiemelendő pozitívum, hogy Budapest a 3. helyen szerepel a környezeti kockázatok és környezetvédelem tekintetében.

Budapest jellemzően jól szerepel a megélhetési költségeket számba vevő listákon ("cost of living"). Az EIU által készített 2012-es World Cost of Living Survey egy 167 termékből álló fogyasztói kosarat hasonlít össze 93 ország 140 nagyvárosában. A lista tanúsága szerint Budapest 19 hellyel esett vissza az előző évi helyezéshez képest, ami azt jelenti, hogy relatíve olcsóbb lett. Ez a viszonylag nagymértékű visszaesés egyébként jellemző a régió további fővárosára is, például Belgrád, Varsó és Prága rendre 22, 26 és 14 hellyel esett vissza. Budapest erőssége továbbá a bevásárlóturizmus, amint az a szintén az EIU által készített 33 európai várost összehasonlító "Globe Shopper Index"-ből kiderül. A rangsorban 10. helyen szerepel Budapest, megelőzve Bécsét és Milánót. A lista szerint elsősorban a kedvező árak teszik vonzóvá Budapestet a "shoppingoló" látogatók számára.